

ВІДОБРАЖЕННЯ ФЕНОМЕНА КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ЗМІСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ 5–9 КЛАСІВ ЗЗСО

*Т.К. Полонська,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник*

Сьогодні, за умов здійснення реформ у системі вітчизняної освіти, формування в учнів уміння мислити творчо і критично має надважливе значення. Школа повинна формувати творчу особистість, яка здатна ефективно й нестандартно розв'язувати життєві проблеми, може самостійно мислити і генерувати ідеї, а також здійснювати аргументацію власної позиції. Засадами сучасної освіти виступає не надання учням інформації, натаскування їх знаннями, а розвиток критичного способу мислення, мисленневих навичок. У зв'язку з цим формування та розвиток критичного мислення в учнів ЗЗСО є одним із пріоритетних напрямів сучасного вітчизняного освітнього процесу.

Особливу актуальність проблема набула у зв'язку з проведенням реформи НУШ. На необхідність розвитку *критичного мислення* як наскрізного вміння, що розвивається засобами усіх предметів і є підґрунтям для формування компетентностей, звернено увагу в Концепції НУШ, Державному стандарті початкової освіти і Державному стандарті базової середньої освіти. Так, галузь іншомовної освіти має на меті навчити учнів сприймати інформацію, висловлену іноземною мовою в умовах безпосереднього й опосередкованого міжкультурного спілкування, та критично оцінювати її.

Оновлені навчальні програми з іноземних мов для 5–9 класів (2017 р.) також акцентують увагу на необхідності формування вміння учнів *критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб*. Ця ідея проходить наскрізно через усі окреслені в програмі предметні та ключові компетентності, якими мають оволодіти школярі після закінчення кожного з 2-х циклів – адаптаційного (5–6 класи) і базового предметного навчання (7–9 класи).

Нові модельні навчальні програми з іноземної мови для 5–9 класів ЗЗСО (2021 р.) передбачають оволодіння учнями певними ключовими вміннями критичного і системного мислення, а саме: *розуміння й аналіз зв'язків між ідеями та аргументами; оцінка ідей, аргументів і варіантів; розв'язання проблем і прийняття рішень*. Значення цих умінь розкривається за допомогою комплексу мисленневих операцій (дескрипторів): *визначати, ідентифікувати, відрізняти, аналізувати, вивчати, добирати, ставити запитання, порівнювати, урахувати, інтерпретувати, оцінювати* тощо. Тобто, учні повинні навчитися знаходити потрібну інформацію, уміти оцінити її адекватність і правдивість, робити аргументовані висновки на основі отриманої інформації та бути здатними її застосувати при вирішенні поставленого перед ними завдання.

Навички і вміння критичного мислення формуються в учнів поступово та потребують щоденної кропіткої роботи як з боку учнів, так і вчителя. Велике значення в забезпеченні розвитку критичного мислення на уроках іноземної мови у

ЗЗСО має раціональний та обґрунтований добір учителем різноманітних методів і прийомів, що детально описано нами в інших публікаціях.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ГІМНАЗІЙ

*І.О. Горошкін,
кандидат педагогічних наук,*

Ситуаційні завдання – це змодельовані навчальні завдання, максимально наближені до життєвих, що пропонують учням розв'язати певну проблему або виконати певну соціальну роль у конкретній ситуації. Ситуаційні завдання сприяють переходу учнів від діяльності в навчальній ситуації до діяльності в життєвій ситуації, що відповідає вимогам компетентісно орієнтованого навчання. Під час виконання таких завдань учні залучаються до всіх видів мовленнєвої діяльності, а також до пізнання іншої культури.

Вивчення наукової літератури, спостереження за освітнім процесом засвідчують, що учень має бути психологічно готовим до комунікації з представниками інших країн, відкритим до пізнання іншої культури. Для того, щоб забезпечити ефективність комунікації, необхідний достатній словниковий запас, сформовані граматичні вміння, а також комплекс знань, пов'язаних з культурами країн, мову яких опановують здобувачі освіти. Зі сформованими вміннями узгоджувати власну мовленнєву поведінку відповідно до морально-етичних, естетичних та інших цінностей. Комунікативно-доречно уміти долучати вербальні та невербальні засоби в різноманітних ситуаціях спілкування, дотримуватися етикетних норм у процесі комунікації. Ситуаційні завдання дають змогу учням використати здобуті на уроках іноземної мови знання, підвищувати рівень оволодіння комунікативними вміннями, обирати ефективні стратегії мовленнєвої поведінки, взаємодіючи зі співрозмовниками в різних соціальних ролях, оскільки в процесі виконання таких завдань здобувачі освіти можуть бути залучені до реалізації таких соціальних ролей як член родини, друг/подруга (у тому числі закордонний), сусід/сусідка, блогер/блогерка, продавець/покупець, учитель/вчителька, екскурсовод, ведучий телепрограми тощо.

Шкільною практикою підтверджено, що мовленнєва ситуація повинна бути адекватною реальному спілкуванню, зрозумілою учням, виховувати в них уважне й толерантне ставлення до однокласників, мотивувати до навчання, сприяти формуванню ключових компетентностей. Дидактичний потенціал ситуаційних завдань полягає і в тому, що ознайомлення учнів з іншою культурою відбувається шляхом порівняння окремих соціально-культурних проявів у рідній країні та країні, мову якої вони опановують, що позитивно впливає на усвідомлення й оцінювання власної культури та себе як носія цієї культури, сприяє формуванню міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності.

Процес формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5–6 класів гімназії базується на *компетентісному*,